

فصل اول: کلیات طرح

۳	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مساله
۳	۱-۳- ضرورت انجام موضوع
۴	۱-۴- اهداف انجام موضوع
۵	۱-۴-۱- هدف کاربردی
۵	۱-۵- چارچوب نظری تحقیق
۶	۱-۶- سوالات تحقیق

فصل دوم: مطالعات نظری

۷	۲-۱- تعاریف
۸	۲-۲- بافت
۸	۲-۲-۱- بافت و فرسودگی
۸	۲-۲-۲- انواع بافت شهری
۱۱	۲-۳- فرسودگی
۱۱	۲-۳-۱- گونه های بافتهای فرسوده
۱۲	۲-۴- شناسه ها
۱۳	۲-۴-۱- شناسه های شناخت محدوده بافتهای فرسوده
۱۵	۲-۴-۲- شناسه های شناخت گونه های بافت فرسوده
۱۶	۲-۵- تعریف بهسازی
۱۷	۲-۵-۱- اقدامات بهسازی
۱۸	۲-۶- نوسازی
۱۹	۲-۶-۱- اقدامات نوسازی
۲۰	۲-۷- تعریف بازسازی
۲۱	۲-۸- تعریف ساماندهی
۲۴	۲-۹- اهداف اساسی نوسازی و بهسازی بافتهای قدیمی و فرسوده شهرها

۲۴	۱۰-۲- ضرورت اجتماعی بهسازی ونوسازی شهر
۲۵	۱۱-۲- ضرورت‌های اقتصادی بهسازی ونوسازی شهر
۲۷	۱۲-۲- عوامل موثر در ایجاد فرسودگی و تخریب بافت‌های شهری و آسیب شناسی آن
۲۷	۱۳-۲- علل و عوامل آسیب‌های کالبدی شهر
۲۷	۱-۱۳-۲- عوامل محیط طبیعی
۲۸	۲-۱۳-۲- عوامل انسانی
۲۸	۱-۲-۱۳-۲- عامل اجتماعی
۲۹	۲-۲-۱۳-۲- عامل حقوقی
۳۱	۳-۲-۱۳-۲- عوامل اقتصادی
۳۳	۴-۲-۱۳-۲- عوامل کالبدی
۳۵	۱۴-۲- عوامل کلیدی در مداخله بافت‌های فرسوده شهری
۳۵	۱-۱۴-۲- مرجع مداخله
۳۵	۲-۱۴-۲- مستندات قانونی
۳۵	۱۵-۲- گونه های مداخله در بافت‌های فرسوده
۳۶	۱۶-۲- دیدگاه‌های مختلف تحقق برنامه های بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری
۳۶	۱۷-۲- مکاتب بهسازی ونوسازی شهری
۳۶	۱-۱۷-۲- فرهنگ گرایی
۳۷	۲-۱۷-۲- عوامل اجتماعی -روانی
۳۷	۳-۱۷-۲- کارکرد گرایی
۳۸	۴-۱۷-۲- ساختار گرایی
۳۸	۵-۱۷-۲- زیباشناسی
۳۹	۶-۱۷-۲- مدرنیسم
۳۹	۷-۱۷-۲- رنسانس، رفورماسیون، روشنگری وانقلاب صنعتی
۳۹	۱۸-۲- نظریه های مرتبط با بافت فرسوده شهری
۴۳	۱۹-۲- مروری بر تجارب جهانی
۴۴	۱-۱۹-۲- انگلستان:
۴۴	۲-۱۹-۲- ایتالیا

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
۲-۱۹-۳- فرانسه	۴۴
۲-۱۹-۴- هلند	۴۵
۲-۲۰- الگوها و راهبردهای بهسازی و نوسازی	۴۵
۲-۲۱- راهبرد ساماندهی کاربری اراضی	۴۷
۲-۲۱-۱- دیدگاه رفاه اجتماعی و کیفیت زندگی	۴۷
۲-۲۱-۲- توانمند سازی حاشیه نشینان شهری به منظور بهسازی و نوسازی شهری	۴۸
۲-۲۱-۳- نگرش ارگانیکي	۴۹
۲-۲۱-۴- الگوی اصالت بخشی	۴۹
۲-۲۱-۵- محرومیت زدایی شهری و راهبرد برنامه ریزی اجتماعی	۵۰
۲-۲۱-۶- الگوی جایگزینی	۵۰
۲-۲۱-۷- الگوی حفظ هویت و شهرسازی بومی	۵۰
۲-۲۲- طرحهای جامع و بهسازی و نوسازی شهری	۵۰
۲-۲۲-۱- طرح تجميع	۵۲

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۳-۱- مقدمه	۵۴
۳-۲- نوع پژوهش	۵۵
۳-۳- روش پژوهش	۵۵
۳-۴- مسیر پژوهش	۵۵
۳-۴- شرح کامل روش گردآوری اطلاعات	۵۶
۳-۵- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۵۷

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۴-۱- شناخت اقلیم	۶۲
۴-۱-۱- موقعیت جغرافیایی و تقسیمات سیاسی	۶۲
۴-۱-۲- بررسی اقلیمی شهر عنبر آباد	۶۳
۴-۱-۳- ویژگی های عمومی اقلیم گرم و مرطوب	۶۳
۴-۲- طراحی معماری در اقلیم گرم و مرطوب	۶۳

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
۳-۴-توصیه‌های طراحی	۶۴
۴-۴-تهویه مورد نیاز در ساختمان	۶۴
۵-۴-ویژگی‌های معماری	۶۴
۶-۴-مصالح مورد استفاده	۶۵
۷-۴-سایت مورد نظر	۶۷
۸-۴-محدوده کلی سایت طراحی	۶۷
۹-۴-موقعیت اراضی مورد نظر برای طراحی	۶۸
۱۰-۴-مساحت قابل طراحی	۶۸
۱۱-۴-دسترسی ها به سایت مورد نظر	۶۹
۱۲-۴-تحلیل اقلیمی سایت	۶۹
۱۳-۴-دیاگرام فضایی جانمایی کلی فضاها و کاربری های مورد نظر برای طراحی	۷۰

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵-مقدمه	۷۱
۲-۵-موقعیت دقیق و ابعاد سایت	۷۲
۳-۵-روند طراحی	۷۴
۱-۳-۵-بررسی اقلیم	۷۴
۲-۳-۵-راه حل طراحی	۷۴
۳-۳-۵-طراحی فضای سبز	۷۴
۴-۳-۵-طراحی بازارچه محلی	۷۵
۵-۳-۵-پارکینگ	۷۷
۴-۵-نتیجه گیری	۷۸

منابع ۷۹

فهرست جدول ها

صفحه

عنوان

جدول ۱-۵: رابطه ی اندازه جمعیت شهر و درصد کاربری فضا سبز ۷۵

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
تصویر ۲-۱: راهکارهای احیای بافت فرسوده شهری	۱۵
تصویر ۳-۱: فرآیند انجام تحقیق	۵۶
تصویر ۳-۲: مجموعه عکس های گرفته شده از سایت توسط محقق	۶۰
تصویر ۴-۱: محل قرارگیری استان کرمان در نقشه	۶۲
تصویر ۴-۲: محل قرارگیری شهرستان عنبر آباد	۶۳
تصویر ۴-۳: نمودار آب و هوا	۶۵
تصویر ۴-۴: نمودار دما	۶۶
تصویر ۴-۵: جدول آب و هوا	۶۶
تصویر ۴-۶: سایت مورد نظر	۶۷
تصویر ۴-۷: محدوده کلی سایت طراحی	۶۷
تصویر ۴-۸: موقعیت اراضی مورد نظر برای طراحی	۶۸
تصویر ۴-۹: مساحت قابل طراحی	۶۸
تصویر ۴-۱۰: دسترسی ها به سایت مورد نظر	۶۹
تصویر ۴-۱۱: تحلیل اقلیمی سایت	۶۹
تصویر ۴-۱۲: دیاگرام فضایی جانمایی کلی فضاها و کاربری های مورد نظر برای طراحی	۷۰
تصویر ۵-۱: موقعیت دقیق و ابعاد سایت	۷۲
تصویر ۵-۲: نقشه زمین مورد نظر (نگارنده)	۷۲
تصویر ۵-۳: کاربری محدوده طراحی سایت (نگارنده)	۷۳
تصویر ۵-۴: تحلیل سایت مورد نظر از لحاظ اقلیمی (نگارنده)	۷۳
تصویر ۵-۵: مساحت محدوده طراحی (نگارنده)	۷۴
تصویر ۵-۶: طراحی سه بعدی فضای سبز (نگارنده)	۷۵
تصویر ۵-۷: طراحی سه بعدی بازارچه (نگارنده)	۷۶
تصویر ۵-۸: طراحی المان ها (نگارنده)	۷۶
تصویر ۵-۹: طراحی احجام سه بعدی (نگارنده)	۷۷
تصویر ۵-۱۰: طراحی سه بعدی پارکینگ (نگارنده)	۷۷

چکیده

محلّه زیارت عنبرآباد جیرفت دارای بافتی قدیمی است که داشتن این نوع بافت و وجود مشکلات فراوانی از قبیل فقر، محلی برای فروش مواد مخدر و محل رفت و آمد ارادل شده است. با توجه به مطالب ذکر شده، کم رنگ بودن مشارکت مردم ساکن این بافت و استفاده از طرح های نامناسب برای این محلات باعث گردیده تا این مناطق جوابگوی نیازهای جمعیتی شهر نباشند و استفاده از این بافت ها به عنوان وسیله ای برای جلوگیری از توسعه فیزیکی ناموزون شهر کم رنگ تر شود. با توجه به روند رو به گسترش شهر عنبرآباد به ویژه در دهه های اخیر، مسأله بافت های فرسوده شهری نمود بیشتری پیدا نموده است. توسعه بدون برنامه و ناهماهنگ شهری فرصت مناسبی را جهت شکل گیری بافت های حاشیه ای مهاجرپذیر، قرارگیری بافت های روستایی در نواحی شهری و حتی مهجور شدن اقتصادی، اجتماعی، کالبدی نواحی از شهر را فراهم نموده است. روش تحقیق به صورت توصیفی و تحلیلی می باشد از جمله اهداف این مطالعه بازشناسی مطالعاتی محلّه زیارت و بافت تاریخی عنبرآباد براساس تحلیل و بررسی های اجتماعی، فرهنگی و بیان نقاط قوت و ضعف، فرصتها و تهدیدهای محلّه و بافت مذکور. تقویت و باززنده سازی بافت فرسوده و محلّه زیارت و پیوند اجتماعی آن بامحیط پیرامون. و در انتها ارائه راهکارهایی برای خلق فضاهای رفاهی فراغتی انعطاف پذیر منطبق بامعماری بومی و فرهنگی محلّه زیارت در عنبرآباد در جهت تجدید حیات بافت و رونق اجتماعی آن صورت گرفت.

واژگان کلیدی:

احیا، بافت قدیمی، محلّه زیارت، شهر عنبرآباد

فصل اول:

کلیات طرح

۱-۱- مقدمه

۱-۲- بیان مسأله

محلّه زیارت عنبرآباد جیرفت دارای بافتی قدیمی است که داشتن این نوع بافت و وجود مشکلات فراوانی از قبیل فقر، محلی برای فروش مواد مخدر و محل رفت و آمد اراذل شده است. با توجه به مطالب ذکر شده، کم رنگ بودن مشارکت مردم ساکن این بافت و استفاده از طرح های نامناسب برای این محلات باعث گردیده تا این مناطق جوابگوی نیازهای جمعیتی شهر نباشند و استفاده از این بافت ها به عنوان وسیله ای برای جلوگیری از توسعه فیزیکی ناموزون شهر کمرنگ تر شود.

این محلّه به دلیل ماندگاری بافت قدیمی وعدم تغییرات درطول سالهای متمادی تصمیم به نوسازی این بافت بادر نظر گرفتن امکانات ویژه، طراحی شهرک مدرن وزیبا با گرایش به معماری مدرن، احیاء قبرستان قدیمی در میدان اصلی که در این شهرک قرار دارد.

هر سرزمینی دارای استعداد های طبیعی ویژه خود است و زندگی، از جمله ساختارهای شهری در آن سرزمین، تحت تأثیر شرایط محیط جغرافیایی شکل می گیرد و تکامل می یابد. مسأله مهم در شهرها رسیدن به توسعه پایدار است و به منظور توسعه پایدار شهری در محیط جغرافیایی، طرح ها و اقدامات بهسازی و نوسازی شهر باید متناسب با ساختار اکولوژیک آن منطقه صورت گیرد (شماعی و پور احمد، ۱۳۸۴).

اما متأسفانه حاکم شدن رویکردهای مهندسی در توسعه شهری، ابعاد نوسازی شهری را با یک بعد و آن تغییر داد. «نوسازی کالبدی» حاکم شدن این دیدگاه که در ایران به دلیل سهولت وارد کردن فن آوری ساخت و ساز و سختی کار با اجتماعات محلی، شدتی بیشتر از جوامع غربی یافت، تنها جنبه های تکنیکی نوسازی بافت های فرسوده حاکم شده و تکنسین ها، بازیگردان اصلی صحنه های ساخت و ساز در بافت شهری شدند. بدیهی است در چنین شرایطی عوامل اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و... به فراموشی سپرده شده و نتایج ناگوار جدایی مردم از سازندگان و حامی آنان که معمولاً دولت بوده، بروز کرده است (عندلیب، ۱۳۸۷).

۱-۳- ضرورت انجام موضوع

با توجه به روند رو به گسترش شهر عنبرآباد به ویژه در دهه های اخیر، مسأله بافت های فرسوده شهری نمود بیشتری پیدا نموده است. توسعه بدون برنامه و ناهماهنگ شهری فرصت مناسبی را جهت شکل گیری بافت های حاشیه ای مهاجر پذیر، قرار گیری بافت های روستایی در نواحی شهری و حتی مهجور شدن اقتصادی، اجتماعی، کالبدی نواحی از شهر را فراهم نموده است. اندک اندک کارکرد و عملکرد اقتصادی - اجتماعی بخش هایی از شهر همانند هسته تاریخی شهر خود را از دست داده است که به دنبال آن و با

جایگزین شدن ساکنانی با ویژگی های اقتصادی - اجتماعی متفاوت، معضلات کالبدی آن هم نمود بیشتری پیدا نموده است به طوری که امروز دیگر در آن تلاش و انگیزه ای برای نوسازی دیده نمی شود در صورتی که در گذشته ای نه چندان دور یکی از مهم ترین و مناسب ترین نواحی شهر برای سکونت شناخته می شد. محله زیارت عنبر آباد یکی از ارکان اصلی و مهم بافت کهن و تاریخی محسوب میگردد که در گذشته از رشد و ارتباطات اجتماعی موثری برخوردار بوده است. اما امروزه با توجه به رشد و گسترش شهرها، ناهماهنگی بین واحد های همسایگی نتوانسته پیوندی عمیق بین ارتباطات مردمی، نیازها و زندگی مدرن مردم بوجود آورد. لذا با توجه به این مشکلات اساسی که هر کدام به تنهایی نبودند محله مذکور و به تبع آن بافت تاریخی عنبر آباد رابه مرور زمان به همراه دارند، اگر به احیاء دوباره آن توجه نشود بافت با ارزش و کهن، این اصل و کالبد مهم شهری به تدریج و به مرور زمان دچار فرسودگی میشود مانند بسیاری از بافت های شهری مخروبه و متروکه. محله عنبر آباد و بافت تاریخی پیرامون آن نیز از این اصل مستثنی نمی باشد. در این محله (بافت تاریخی)، زندگی و ارتباطات اجتماعی بین واحد های همسایگی از زمانهای بسیار دور بسیار رونق داشته است، اما به مرور زمان و کاهش امکانات، عدم امنیت و فرسودگی بناهای محله و به تبع آن بافت تاریخی رو به نابودی و زوال است. لذا با توجه به خلاءها، کمبودها و تهدیدهایی که هر یک گریبان بخشی از بافت میشوند، طراحی مرکزی برای تفریح، آسایش و رفاه می تواند جان دوباره ای به حیات این بافت ببخشد. عدم وجود مرکزی برای رفاه و گذراندن اوقات فراغت کاربران، از بین رفتن بخشی از محله زیارت به دلیل کاهش تجمع واحدهای همسایگی و پخش و پراکندگی امکانات فراغتی رفاهی در دیگر نقاط شهری با توجه به توسعه شهر و ... لزوم طراحی این مرکز را مورد توجه قرارداد.

۱-۴- اهداف انجام موضوع

- ۱- بازشناسی مطالعاتی محله زیارت و بافت تاریخی عنبر آباد بر اساس تحلیل و بررسی های اجتماعی، فرهنگی و بیان نقاط قوت و ضعف، فرصتها و تهدیدهای محله و بافت مذکور.
- ۲- تقویت و باززنده سازی بافت فرسوده و محله زیارت و پیوند اجتماعی آن با محیط پیرامون.
- ۳- ارائه راهکارهایی برای خلق فضاهای رفاهی - فراغتی انعطاف پذیر منطبق با معماری بومی و فرهنگی محله زیارت در عنبر آباد در جهت تجدید حیات بافت و رونق اجتماعی آن.
- ۴- برقراری ارتباط میان معماری مدرن متناسب با شکل و طرح هندسی معماری سنتی برگرفته از معماری سنتی مناطق گرم و خشک، به گونه ای که خوانشی صحیح میان طرحها و فضاهای ساخته شده با فضاهای بناهای قدیمی پیوندی مستحکم برقرار سازد و باعث قدرت جذب بالای مخاطب گردد.